21/1948 Sb.
Zákon

ze dne 3. února 1948

O právním postavení snoubenek a nemanželských dětí, pozůstalých po účastnících národního boje za osvobození.

Vyhlášeno dne 5. března 1948, datum poslední novelizace 19. března 1948

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ.
Ustanovení hmotněprávní.

§ 1.

Rozsah zákona.

(1) Tento zákon se vztahuje na snoubenky a nemanželské děti, pozůstalé po účastnících národního boje za osvobození.

(2) Účastníky národního boje za osvobození se v tomto zákoně rozumějí osoby uvedené v §§ 1 a 2 zákona ze dne 19. prosince 1946, č. 255 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, z osob uvedených v § 1, odst. 1, č. 1, písm. a) však jen ty, které byly v době své smrti československými státními občany.

Snoubenky a jejich právní postavení.

§ 2.

Ustanovení tohoto zákona o snoubenkách platí pro ženu, které účastník národního boje za osvobození dal svůj úmysl, uzavřít s ní manželství, najevo takovým způsobem a za takových okolností, že nemůže být pochybnosti o vážnosti a rozhodnosti úmyslu slibujícího, jestliže žena

1. je státní občanka československá, státně spolehlivá,

2. slib přijala a zamýšlené manželství bylo po právu možné aspoň v době smrti muže, avšak k sňatku nedošlo jen z toho důvodu, že muž padl nebo zemřel,

3. neuzavřela manželství s jiným mužem ani se nechovala způsobem znevažujícím zasnoubení.

§ 3.

Jsou-li splněny podmínky stanovené v § 2, přísluší snoubence:

1. rodinné jméno (příjmení) snoubencovo,

2. právo na to, aby byla v úředním styku označována jako paní.

§ 4.

(1) Utrpěla-li snoubenka tím, že nedošlo k jejímu sňatku s účastníkem národního boje za osvobození, majetkovou újmu a je-li zvláštního zřetele hodna, zejména má-li nemanželské dítě se svým snoubencem nebo žila-li s ním ve společné domácnosti a je-li nyní její výživa ohrožena, přísluší jí nárok na přiměřené odškodnění z majetku zanechaného účastníkem národního boje za osvobození, a to proti pozůstalosti, na Slovensku, a byla-li už pozůstalost odevzdána, proti dědicům, a jde-li o odúmrť, proti státu.

(2) Přiměřenost majetkového odškodnění se posuzuje se zřetelem na majetkové a výdělkové poměry snoubenky a dědiců; snoubence však nesmí být přiznáno více, než kolik by podle okolností případu obdržela podle platných zákonných předpisů pozůstalá vdova. Při stanovení výše odškodnění lze však vzít za základ jen to, co dědicům zbude po odečtení nákladů, které vynaložili nebo budou musit vynaložiti proto, že dědictví nabyli nebo nabudou.

(3) Nedojde-li mezi účastníky k jiné dohodě, na př. k dohodě o vydání jednotlivých kusů dědictví nebo k dohodě o poskytování zaopatření, stanoví se přiměřené odškodnění v penězích.

(4) V pozůstalostním řízení posuzuje se snoubenka se svým nárokem jako věřitelka.

§ 5.

Jsou-li splněny podmínky stanovené v § 4, odst. 1, mohou být snoubence od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po dni, kdy tento zákon nabude účinnosti, zcela nebo zčásti přiznány:

1. veřejné zaopatřovací platy, důchody podle předpisů o veřejnoprávním sociálním pojištění nebo důchody podle zákona ze dne 18. července 1946, č. 164 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce, které by jí příslušely, kdyby byla vdovou po účastníku národního boje za osvobození a kdyby byly u ní splněny i ostatní podmínky nároku na takové platy nebo důchody;

2. zaopatřovací důchody, které by jí příslušely podle smlouvy mezi soukromým zaměstnavatelem a účastníkem

národního boje za osvobození, kdyby byla vdovou po tomto účastníku.

Nemanželské děti a jejich právní postavení.

§ 6.

(1) Ustanovení tohoto zákona o nemanželských dětech platí pro nemanželské dítě účastníka národního boje za osvobození, jestliže:

1. dítě je státním občanem československým, a pokud už může být činěno odpovědným za své činy, nejsou proti němu námitky s hlediska státní spolehlivosti,

2. nemanželské otcovství bylo uznáno na soudě nebo před matrikářem,

3. k legitimaci dítěte nedošlo jen z toho důvodu, že nemanželský otec padl nebo zemřel.

(2) Uznání nemanželského otcovství (odstavec 1, č. 2) může být nahrazeno soudním zjištěním, že nemůže být pochybnosti, že dítě bylo skutečně zplozeno účastníkem národního boje za osvobození. Ani tohoto zjištění není třeba, bylo-li už dítě prohlášeno za manželské (legitimováno) rozhodnutím vlády.

§ 7.

(1) Jsou-li splněny podmínky stanovené v § 6, pokládá se dítě za manželské dítě svého otce s tím, že mu přísluší:

1. rodinné jméno (příjmení) otcovo;

2. veřejné zaopatřovací platy, které by mu příslušely, kdyby bylo manželským dítětem účastníka národního boje za osvobození a kdyby manželství mezi rodiči dítěte bylo bývalo po právu možné aspoň v době smrti otce, avšak k sňatku nedošlo jen z toho důvodu, že otec padl nebo zemřel;

3. zaopatřovací důchody, které by mu příslušely podle smlouvy mezi soukromým zaměstnavatelem a účastníkem národního boje za osvobození, kdyby bylo manželským dítětem tohoto účastníka;

4. zákonné dědické právo po otci, jako by bylo v den jeho smrti jeho dítětem manželským (§ 8).

(2) Platy (důchody) uvedené v odstavci 1, č. 2 a 3 přísluší dítěti od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po dni, kdy tento zákon nabude účinnosti.

§ 8.

(1) Bylo-li projednání pozůstalosti po účastníku národního boje za osvobození už skončeno, přísluší dítěti, jsou-li splněny podmínky stanovené v § 6, proti dědicům, a jde-li o odúmrť, proti státu, nárok na odškodnění ve výši zákonného dědického podílu. Nedojde-li mezi účastníky k jiné dohodě, jako na př. k dohodě o vydání jednotlivých

kusů dědictví nebo k dohodě o poskytování zaopatření a výživy, přísluší dítěti nárok na odškodnění v penězích.

(2) Není-li projednání pozůstalosti po účastníku národního boje za osvobození ještě skončeno v době, kdy se má rozhodnout o tom, zda jsou u dítěte splněny podmínky stanovené v § 6, vyčká pozůstalostní soud s odevzdáním pozůstalosti až do pravomocného skončení tohoto řízení.

§ 9.

Uplatní-li dítě nárok na dědictví nebo na odškodnění podle § 8, nemůže vedle toho uplatňovat ještě nárok na výživu a zaopatření proti dědicům otcovým.

ČÁST DRUHÁ.

Řízení.

Příslušnost.

§ 10.

O tom, zda jsou dány podmínky podle § 2 nebo § 6, rozhoduje okresní soud, u něhož měl snoubenec nebo nemanželský otec v době smrti svůj obecný soud, a není-li obecný soud v tuzemsku, okresní soud, u něhož se projednávala nebo projednává pozůstalost, a není-li ani tohoto soudu, okresní soud, v jehož obvodě má své bydliště navrhovatel. Návrh musí být podán nejpozději do dvou let ode dne, kdy tento zákon nabude účinnosti.

§ 11.

Soud příslušný podle § 10 rozhoduje také o nárocích snoubenčiných podle § 4 a § 5, č. 2 a o nárocích dítěte podle § 7, odst. 1, č. 3 a 4 (§ 8). Návrh musí být podán nejpozději do roka ode dne, kdy rozhodnutí o návrhu podle § 10 nabylo právní moci.

§ 12.

(1) O povolení zaopatřovacích platů nebo důchodů podle § 5, č. 1 rozhoduje v oboru státní správy příslušný ústřední úřad v dohodě s ministerstvem financí, jinak úřad (orgán), který by byl příslušný k přiznání zaopatřovacích platů nebo důchodů, kdyby snoubenka byla vdovou po účastníku národního boje za osvobození. Žádost musí být podána do roka ode dne, kdy rozhodnutí o návrhu podle § 10 nabylo právní moci.

(2) O uplatnění nároků podle § 7, odst. 1, č. 2 platí obecné předpisy.

Soudní řízení.

§ 13.

(1) O návrzích podle §§ 10 a 11 rozhoduje soud v řízení nesporném.

(2) Byly-li návrhy podle §§ 10 a 11 podány zároveň, může soud, je-li to vhodné a účelné, rozhodnout nejprve o návrhu podle § 10, a teprve až toto rozhodnutí nabude právní moci, pokračovat v řízení o návrhu podle § 11.

(3) Dědicové účastníka národního boje za osvobození, o jehož snoubenku nebo dítě jde, a jeho pozůstalá manželka jsou účastníky řízení, i když jde jen o návrh podle § 10.

§ 14.

V řízení o žalobě na zjištění nemanželského otcovství a plnění výživného, které v den, kdy tento zákon nabude účinnosti, není ještě v první stolici skončeno, může žalobce navrhnout, aby žaloba byla považována za návrh podle § 10, a není-li procesní soud příslušný o takovém návrhu jednat, aby věc byla postoupena soudu podle § 10 příslušnému. Dojde-li na převedení věci do nesporného řízení, jsou náklady provedeného řízení sporného součástí nákladů dalšího řízení nesporného.

§ 15.

(1) Rozhodl-li soud, že jsou splněny podmínky stanovené v § 2 nebo § 6, na základě usnesení, kterým byl účastník národního boje za osvobození prohlášen za mrtvého, a bylo-li toto usnesení dodatečně zrušeno (§§ 12 a 13 dekretu presidenta republiky ze dne 27. října 1945, č. 117 Sb., kterým se upravují ustanovení o prohlášení za mrtvého), může účastník národního boje za osvobození do roka od tohoto zrušení žádati u soudu příslušného podle § 10, aby usnesení vydané podle § 10 bylo zrušeno; tím ztrácí snoubenka výhody podle § 3 a dítě postavení manželského dítěte podle § 6 a výhody podle § 7, odst. 1, č. 1 a lze požadovati na nich i vrácení toho, čeho nabyly podle § 4 nebo podle § 7, odst. 1, č. 4.

(2) Osoby, které plní snoubence nebo dítěti platy uvedené v § 5 nebo v § 7, odst. 1, č. 2 a 3, mohou za podmínek předchozího odstavce další plnění odepřít, i když účastník národního boje za osvobození o zrušení usnesení vydaného podle § 10 nezakročí.

(3) O příslušnosti a řízení platí přiměřeně ustanovení §§ 11 až 13.

ČÁST TŘETÍ.
Ustanovení poplatková.

§ 16.

(1) Jsou-li splněny podmínky stanovené v § 2, příslušejí snoubence, která měla s účastníkem národního boje za osvobození dítě, pro nabytí následkem úmrtí nebo pro případ smrti z pozůstalosti po tomto účastníku,

nepřesahuje-li hodnota nabytí 200.000 Kčs a nebyly-li daň z obohacení nebo též s ní souvisící poplatek nemovitostní (dále jen dědické dávky) zaplaceny v zemích České a Moravskoslezské před 5. květnem 1945, na Slovensku před 1. zářím 1944,

a) sazba třídy II. daně z obohacení zákona ze dne 12. srpna 1921, č. 337 Sb., o dani z obohacení,

b) sazba nemovitostního poplatku podle § 2, písm. a) zákona ze dne 7. ledna 1920, č. 31 Sb., kterým se nově upravují válečné přirážky k poplatkům a mění některá ustanovení o poplatcích,

c) jsou-li pro to i ostatní podmínky, úlevy podle zákona ze dne 30. ledna 1947, č. 13 Sb., o úlevách v oboru daně z obohacení a poplatků pro pozůstalosti po účastnících národního boje za osvobození a po obětech nepřátelské persekuce a války, jakož i pro některá věnování.

(2) Snoubence, která neměla s účastníkem národního boje za osvobození dítě, přísluší pro nabytí uvedená v odstavci 1 za podmínek tam určených sazba třídy III. daně z obohacení citovaného zákona o této dani a úlevy podle předchozího odstavce, písm. c).

(3) Úlevy uvedené v odstavcích 1 a 2 příslušejí snoubence také tehdy, jestliže dědické dávky byly už předepsány, byť i pravoplatně. V takových případech lze úlevy uplatniti podáním u finančního úřadu prvé stolice nejdéle do šest měsíců ode dne, kdy tento zákon nabude účinnosti.

§ 17.

Přiměřené odškodnění poskytnuté snoubence podle § 4 nelze odečítati od základu vyměření dědických dávek z pozůstalosti po účastníku národního boje za osvobození.

§ 18.

(1) Byl-li nemanželskému dítěti přiznán nárok na odškodnění ve výši zákonného dědického podílu podle § 8, odst. 1, je i pravoplatný předpis dědických dávek z pozůstalosti po účastníku národního boje za osvobození na návrh dědice, jehož dědický podíl se zmenšil, upraviti. Návrh na úpravu lze podati u finančního úřadu prvé stolice do šesti měsíců od uzavření dohody (§ 8, odst. 1) nebo ode dne, kdy soudní rozhodnutí (§ 11) nabylo právní moci.

(2) Ustanovení odstavce 1 nelze použít tehdy, byly-li dědické dávky zaplaceny v zemích České a Moravskoslezské před 5. květnem 1945, na Slovensku před 1. zářím 1944.

ČÁST ČTVRTÁ.

Ustanovení závěrečná.

§ 19.

Zápis změny příjmení snoubenky nebo dítěte, nastalé podle § 3, č. 1 nebo podle § 7, odst. 1, č. 1, v rodné (křestní)

matrice zařídí na žádost soudu zemský národní výbor, na Slovensku pověřenectvo vnitra.

§ 20.

Tímto zákonem nejsou dotčena práva příslušející snoubenkám a nemanželským dětem, pozůstalým po účastnících národního boje za osvobození, podle jiných právních předpisů.

§ 21.

Tento zákon nabývá účinnosti 14. dnem po vyhlášení; provedou jej ministři spravedlnosti, vnitra, financí a sociální péče v dohodě se zúčastněnými ministry.

Dr. Beneš v. r.
Gottwald v. r.
Nosek v. r.
Dr. Dolanský v. r.
Dr. Drtina v. r.
Dr. Nejedlý v. r.